

HOTĂRÂREA CURȚII
20 octombrie 1993^{*}

Phil Collins
împotriva
Imtrat Handelsgesellschaft mbH (cauza C-92/92)
și
Patricia Im- und Export Verwaltungsgesellschaft mbH și Leif Emanuel Kraul
împotriva
EMI Electrola GmbH (cauza C-326/92)

(cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare, formulată de Landgericht München I și de Bundesgerichtshof)

„Articolul 7 din tratat — Drept de autor și drepturi conexe”

Cauzele conexate C-92/92 și C-326/92

În cauzele conexate C-92/92 și C-326/92,

având ca obiect cererile adresate Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, de Landgericht München I și de Bundesgerichtshof, de pronunțare în litigiile pendinte în fața acestor instanțe între

Phil Collins

și

Imtrat Handelsgesellschaft mbH,

și între

Patricia Im- und Export Verwaltungsgesellschaft mbH,

Leif Emanuel Kraul

și

EMI Electrola GmbH,

^{*} Limba de procedură: germană.

a unei hotărâri preliminare privind interpretarea articolului 7 alineatul (1) din Tratatul CEE,

CURTEA,

compusă din domnii O. Due, președinte, F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida și D. A. O. Edward, președinți de cameră, R. Joliet, F. A. Schockweiler, F. Grévisse, M. Zuleeg și J. L. Murray, judecători,

avocat general: domnul F. G. Jacobs

grefier: doamna L. Hewlett

luând în considerare observațiile scrise prezentate:

în cauza C-92/92:

— pentru Phil Collins, de către Ulrike Hundt-Neumann, avocat în baroul din Hamburg,

— pentru Imtrat, de către Sabine Rojahn, avocat în baroul din München,

— pentru guvernul german, de către domnul Claus-Dieter Quassowski, Regierungsdirektor în Ministerul Federal al Economiei, asistat de domnul Alfred Dittrich, Regierungsdirektor în Ministerul Federal al Justiției, în calitate de agenți,

— pentru Guvernul Regatului Unit, de domnul John E. Collins, de la Treasury Solicitor's Department, asistat de domnul Nicholas Paines, barrister, în calitate de agenți,

— pentru Comisia Comunităților Europene de domnii Henri Étienne, consilier juridic principal și Pieter van Nuffel, membru al serviciului juridic, în calitate de agenți,

în cauza C-326/92:

— pentru EMI Electrola, de către Hartwig Ahlberg, avocat în baroul din Hamburg,

— pentru Patricia GmbH și M. Kraul, de către Rudolf Nirk, avocat la Bundesgerichtshof,

— pentru guvernul german, de domnii Claus-Dieter Quassowski, Regierungsdirektor în Ministerul Federal al Economiei și Alfred Dittrich, Regierungsdirektor în Ministerul Federal al Justiției, în calitate de agenți,

— pentru Comisia Comunităților Europene de domnii Henri Étienne, consilier juridic principal și Pieter van Nuffel, membru al serviciului juridic, în calitate de agenți,

având în vedere raportul de ședință,

după ascultarea observațiilor orale ale lui Phil Collins, ale Imtrat, reprezentată de Sabine Rojahn și de Kukuk, avocați în baroul din München, ale Patricia GmbH și ale domnului Kraul, reprezentați de către Daniel Marquard, avocat în baroul din Hamburg, ale EMI Electrola și ale Comisiei, în ședința din 19 mai 1993,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 30 iunie 1993,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin ordonanța din 4 martie 1992, primită la Curte la 23 martie 1992 și înregistrată cu numărul C-92/92, Landgericht München I a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, două întrebări preliminare cu privire la interpretarea dispozițiilor articolului 7 primul paragraf, din Tratatul CEE.

2 Prin ordonanța din 30 aprilie 1992, primită la Curte la 30 iulie 1992 și înregistrată cu numărul C-326/92, Bundesgerichtshof, de asemenea, a adresat, în temeiul articolului 177 din tratat, două întrebări preliminare cu privire la interpretarea aceluiași dispoziții.

3 Întrebările adresate de Landgericht München I, în cauza C-92/92, au fost formulate în cadrul unui litigiu între Phil Collins, cântăreț și compozitor de naționalitate britanică, și un distribuitor de fonograme, Imtrat Handelsgesellschaft mbH (denumit în continuare „Imtrat”) cu privire la comercializarea, pe teritoriul german, a unui compact disc conținând înregistrarea, realizată fără acordul cântărețului, a unui concert susținut în Statele Unite.

4 Articolul 96, alineatul (1) și articolul 125, alineatul (1) din legea germană cu privire la dreptul de autor din 9 septembrie 1965 (Urheberrechtsgesetz – denumită în continuare „UrhG”) îi recunosc artistului interpret sau executant, de naționalitate germană, pentru toate prestațiile sale, protecția asigurată prin articolele 73 - 84 din această lege și îi recunosc mai ales dreptul de a interzice difuzarea prestațiilor sale, care sunt reproduse fără autorizarea sa, indiferent de locul unde au fost efectuate. În schimb, din dispozițiile de la articolul 125 alineatele (2) - (6) din UrhG cu privire la artiștii străini, astfel cum au fost interpretate de Bundesgerichtshof și de Bundesverfassungsgericht rezultă că acești artiști nu se pot prevala de dispozițiile menționate anterior de la articolul 96 alineatul (1), dacă prestația a fost efectuată în afara teritoriului german.

5 Întrucât Phil Collins a prezentat cerere de ordonanță președințială în fața Landgericht München I în vederea unor măsuri vizând interzicerea comercializării discului în cauză, instanța națională a estimat, pe de o parte, că dispozițiile de la articolul 125 din UrhG sunt aplicabile litigiului, excluzând, în special prevederile din Convenția internațională privind protecția artiștilor interpreți sau executanți, a producătorilor de fonograme și a organismelor de radiodifuziune, încheiată la Roma în 26 octombrie 1961 (Recueil des Traités, volumul 496, nr. 7247), la care statul în care s-a efectuat prestația, Statele Unite, nu aderase, iar pe de altă parte a ridicat problema compatibilității acestor dispoziții naționale cu principiul nediscriminării stabilit la articolul 7 primul paragraf, din tratat.

6 În aceste condiții, Landgericht München I a amânat pronunțarea hotărârii și a adresat Curții următoarele întrebări preliminare:

« 1. Dreptul de autor se întemeiază pe interdicția de discriminare consacrată la articolul 7, primul paragraf din tratatul CEE?

2. În caz afirmativ: rezultă de aici un efect direct în sensul că un stat membru, care acordă resortisanților săi protecție pentru fiecare dintre prestațiile lor artistice, indiferent unde are loc prestația, este obligat să acorde această protecție și resortisanților altor state membre sau este în conformitate cu articolul 7 primul paragraf, din tratat să acorde protecție resortisanților altor state membre în funcție de anumite condiții [a se vedea articolul 125, alineatele 2 - 6 din Urheberrechtsgesetz (legea germană cu privire la dreptul de autor) din 9 septembrie 1965]? »

7 În cauza C-326/92, întrebările au fost adresate de Bundesgerichtshof în cadrul unui litigiu între EMI Electrola GmbH (denumită în continuare „EMI Electrola”) și Patricia Im- und Export Verwaltungsgesellschaft mbH (denumită în continuare „Patricia”) și administratorul acesteia, domnul Kraul, cu privire la comercializarea pe teritoriul german a fonogramelor conținând înregistrări ale spectacolelor susținute de Cliff Richard, cântăreț de naționalitate britanică, în anii 1958 și 1959, în Marea Britanie.

8 EMI Electrola este deținătoarea, pe teritoriul german, a drepturilor exclusive de exploatare a înregistrărilor acestor spectacole. Aceasta susține că Patricia a ignorat drepturile sale exclusive comercializând, fără acordul ei, fonograme care reproduc aceste înregistrări.

9 Bundesgerichtshof, sesizată cu un recurs în revizuire în cadrul acestui litigiu, a estimat că acesta din urmă intră sub incidența dispozițiilor de la articolul 125, alineatele (2) – (6) din UrhG citată anterior excluzându-se, mai ales, prevederile din Convenția de la Berna din 9 septembrie 1886 pentru protejarea operelor literare și artistice, revizuită ultima dată prin Actul de la Paris din 24 iulie 1971 (OMPI, fasciculul nr. 287), care privește dreptul de autor propriu zis și nu drepturile conexe ale artistului, și prevederile din Convenția de la Roma care nu poate fi aplicată retroactiv pentru prestațiile executate în 1958 și 1959.

10 În motivele ordonanței sale de trimitere, Bundesgerichtshof, care cunoștea întrebările adresate Curții de Landgericht München, indică faptul că în absența reglementării comunitare și cu excepția câtorva aspecte, în absența armonizării legislațiilor naționale, dreptul de autor și

drepturile conexe nu intră, după părerea sa, în câmpul de aplicare al dreptului comunitar, mai exact a articolului 7 din tratat.

11 În aceste condiții Bundesgerichtshof a amânat pronunțarea hotărârii și a adresat Curții următoarele întrebări preliminare:

„1. Dreptul de autor se întemeiază pe interdicția de discriminare consacrată la articolul 7, primul paragraf din tratatul CEE?

2. În caz afirmativ: reglementarea care protejează prestațiile artistice într-un stat membru (articolul 125, alineatele 2 - 6 din Urheberrechtsgesetz – legea germană cu privire la dreptul de autor), este compatibilă cu primul paragraf de la articolul 7, din Tratatul CEE, atunci când nu asigură resortisanților unui stat membru aceleași condiții de protecție (protecție națională) ca artiștilor naționali? »

12 Pentru o prezentare mai detaliată a faptelor din acțiunile principale, a derulării procedurii, precum și a observațiilor scrise prezentate Curții, se face trimitere la raportul de ședință. Aceste elemente din dosar sunt reluate în cele ce urmează numai în măsura în care sunt necesare pentru raționamentul Curții.

Cu privire la obiectul acțiunilor de pronunțare a unei hotărâri preliminare

13 Pronunțându-se în cadrul articolului 177 din tratat, Curtea nu se poate pronunța cu privire la interpretarea actelor cu putere de lege sau a actelor administrative naționale și nici cu privire la conformitatea cu dreptul comunitar a unor astfel de dispoziții. În consecință, ea nu poate nici să interpreteze dispozițiile UrhG nici să aprecieze compatibilitatea lor cu dreptul comunitar. Curtea poate doar să furnizeze instanței naționale elementele de interpretare referitoare la dreptul comunitar, care vor permite acesteia să rezolve problema juridică cu privire la care a fost sesizată (hotărârea din 9 octombrie 1984, Heineken Brouwerijen, 91 și 127/83, Rec. p. 3435, punctul 10).

14 Ordonanțele de trimitere menționează normele naționale aplicabile dreptului de autor precum și dispozițiile de la articolul 125 din UrhG care reglementează drepturile artiștilor interpreți sau executanți, denumite „drepturi conexe dreptului de autor”. Nu Curtea are competența de a determina la care dintre aceste două categorii de drepturi se referă litigiile din acțiunea principală. Astfel cum propune Comisia, este necesar să fie privite întrebările adresate ca făcând referire la normele aplicabile acestor două categorii de drepturi.

15 Aceste întrebări vizează dispozițiile de la articolul 7 primul paragraf, din tratat care stabilesc principiul general al nediscriminării din motive de naționalitate. Fiind prevăzută în mod expres, interdicția de a discrimina formulată în aceste dispoziții se aplică numai în domeniul tratatului.

16 În aceste condiții, întrebările preliminare trebuie privite ca vizând, în esență, să stabilească:

— dacă dreptul de autor și drepturile conexe intră în domeniul de aplicare al tratatului în sensul articolului 7 primul paragraf, și dacă principiul general al nediscriminării stabilit la acest articol este, în consecință, aplicabil acestor drepturi,

— în caz afirmativ, dacă articolul 7 primul paragraf, din tratat se opune ca o legislație a unui stat membru să refuze autorilor și artiștilor interpreți sau executanți din alte state membre, și titularilor lor de drepturi, dreptul recunoscut de aceeași legislație resortisanților naționali de a interzice comercializarea pe teritoriul național a unei fonograme produse fără consimțământul lor, atunci când prestația a fost executată în afara teritoriului național;

— dacă articolul 7 primul alineat din tratat poate fi invocat direct în fața instanței naționale de către un autor sau artist din alt stat membru, său de titularul său de drepturi, pentru a solicita beneficiul protecției rezervate resortisanților naționali.

Cu privire la aplicarea dispozițiilor tratatului în cazul dreptului de autor și al drepturilor conexe

17 Comisia, guvernul german și Guvernul Regatului Unit, Phil Collins și EMI Electrola susțin că dreptul de autor și drepturile conexe, în măsura în care constituie, în special, drepturi economice care determină condițiile în care operele și prestațiile artiștilor pot face obiectul unei exploatare cu titlu oneros, intră în domeniul de aplicare a tratatului, fapt dovedit, de altfel, de hotărârile Curții, în care articolele 30,36,59,85 și 86 din tratat se aplică acestor drepturi, precum și de intensa activitate legislativă al cărei obiect îl constituie aceste drepturi din cadrul Comunităților. În rarele cazuri în care o anumită dispoziție din tratat nu este aplicabilă, trebuie, în orice caz, să se aplice principiul general al nediscriminării stabilit la articolul 7 primul paragraf din tratat.

18 Imtrat susține că, dimpotrivă, condițiile de acordare a dreptului de autor și a drepturilor conexe, care contestă nu exercitarea acestor drepturi ci existența lor, nu intră în câmpul de aplicare a tratatului, conform articolului 222 din tratat și unei jurisprudențe constante a Curții. Reluând prin aceasta constatările făcute de Bundesgerichtshof, Patricia și domnul Kraul susțin, mai exact, în ceea ce îi privește că, în absența unei reglementări comunitare sau a unor măsuri de armonizare la data faptelor din acțiunea principală, dreptul de autor și drepturile conexe nu erau reglementate de dreptul comunitar.

19 În stadiul actual al dreptului comunitar și în absența dispozițiilor comunitare de armonizare a legislațiilor naționale, intră în competența statelor membre să stabilească, sub rezerva respectării convențiilor internaționale aplicabile, condițiile și modalitățile de protejare a proprietății literare și artistice (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 ianuarie 1989, EMI Electrola, 341/87, Rec. p. 79, punctul 11).

20 Obiectul specific al acestor drepturi, așa cum sunt reglementate de legislațiile naționale, este acela de a asigura protecția drepturilor personale nepatrimoniale și economice ale titularilor lor. Protecția drepturilor personale nepatrimoniale permite, mai ales, autorilor și artiștilor să se opună oricărei deformări, mutilări sau altei modificări a operei care ar putea prejudicia onoarea sau reputația lor. Dreptul de autor și drepturile conexe prezintă în egală măsură un caracter economic conferind dreptul de a exploata comercial punerea în circulație a operei protejate, mai ales sub formă de licențe acordate în schimbul plății redevențelor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 ianuarie 1891 Musik-Vertrieb membran, 55 și 57/80, Rec. p. 147, punctul 12).

21 Astfel cum a evidențiat Curtea în această hotărâre (punctul 13), în timp ce exploatarea comercială a dreptului de autor constituie o sursă de remunerare pentru titularul acestuia, aceasta constituie și o formă de control al comercializării, de către titular, de societățile de administrare și de beneficiarii licențelor. Din acest punct de vedere, exploatarea comercială a dreptului de autor ridică aceleași probleme ca și cea a unui alt drept de proprietate industrială și comercială.

22 Ca și celelalte drepturi de proprietate industrială și comercială, drepturile exclusive conferite de proprietatea literară și artistică sunt de natură să afecteze schimburile de bunuri și servicii precum și raporturile concurențiale în interiorul Comunității. Din acest motiv și conform celor afirmate de Curte într-o jurisprudență constantă, aceste drepturi, deși reglementate de legislațiile naționale, sunt supuse exigențelor tratatului și intră, prin urmare, în domeniul de aplicare a acestuia.

23 Astfel, de exemplu, acestea sunt supuse dispozițiilor de la articolele 30 și 36 din tratat cu privire la libera circulație a mărfurilor. Conform jurisprudenței Curții, operele muzicale sunt încorporate în fonograme care constituie mărfuri ale căror schimburi pe teritoriul Comunității sunt reglementate de dispozițiile citate anterior (a se vedea în acest sens, hotărârea Musik-Vertrieb membran, citată anterior, punctul 8).

24 Tot astfel, activitățile societăților de administrare a drepturilor de autor sunt supuse dispozițiilor de la articolele 59 și 66 din tratat cu privire la libertatea de a presta servicii. Conform celor menționate de Curte în Hotărârea din 2 martie 1983, GVL/Comisia (7/82, Rec. p. 483, punctul 39) aceste activități nu trebuie organizate în așa fel încât să aibă ca efect obstrucționarea libertății de a presta servicii și mai ales a punerii în valoare a drepturilor executanților până acolo încât piața comună să fie compartimentată.

25 În cele din urmă, drepturile exclusive conferite de proprietatea literară și artistică intră sub incidența dispozițiilor din tratat cu privire la concurență (a se vedea Hotărârea din 8 iunie 1971, Deutsche Grammophon, 78/70, Rec. p. 487).

26 Tocmai pentru a evita riscul de apariție a barierelor în calea schimburilor comerciale și a distorsiunilor concurenței, Consiliul a adoptat, ulterior litigiilor din acțiunea principală, în temeiul articolului 57 alineatul (2) și al articolelor 66 și 100 A din tratat, Directiva 92/100/CEE, din 19 noiembrie 1992 privind dreptul de închiriere și de împrumut și anumite

drepturi conexe dreptului de autor în domeniul proprietății intelectuale (JO L 346, p. 61, ediție specială în limba română: capitol 17 volum 01 p. 120 - 125).

27 Decurge din cele de mai sus, că dreptul de autor și drepturile conexe, care datorită mai ales efectelor lor asupra schimburilor comerciale intracomunitare de bunuri și servicii intră în domeniul de aplicare a tratatului, sunt în mod necesar supuse principiului general al nediscriminării stabilit la articolului 7 primul paragraf din tratat, fără a fi nevoie nici măcar să fie atașate dispozițiilor specifice de la articolele 30, 36, 59 și 66 din tratat.

28 În consecință, este necesar să se răspundă la întrebarea adresată că dreptul de autor și drepturile conexe intră în domeniul de aplicare a tratatului, în sensul articolului 7 primul paragraf; principiul general al nediscriminării stabilit la acest articol este, prin urmare, aplicabil acestor drepturi.

Cu privire la discriminare în sensul articolului 7 primul paragraf din tratat

29 Imtrat și Patricia susțin că diferențierea care se face, în cazurile vizate de instanțele naționale, între resortisanții naționali și resortisanții altor state membre este justificată în mod obiectiv prin disparitățile care există între legislațiile naționale și prin faptul că nu toate statele membre au aderat încă la Convenția de la Roma. Această diferențiere nu este, în aceste condiții, contrară articolului 7 primul paragraf din tratat.

30 Nu se contestă că articolul 7 nu vizează eventualele disparități de tratament și distorsiunile care pot rezulta, pentru persoanele și întreprinderile care intră sub incidența jurisdicției comunitare, din divergențele care există între legislațiile diferitelor state membre, atâta timp cât acestea afectează toate persoanele care intră sub incidența lor, conform unor criterii obiective și fără a ține cont de naționalitatea lor (Hotărârea din 13 februarie 1969, Wilhelm și alții, 14/68, Rec. p. 1, punctul 13).

31 Astfel, contrar celor susținute de Imtrat și Patricia, nici diferențele dintre legislațiile naționale cu privire la protecția dreptului de autor și a drepturilor conexe, nici faptul că nu toate statele membre au aderat încă la Convenția de la Roma, nu pot justifica o încălcare a principiului nediscriminării stabilit la articolul 7 primul paragraf din tratat.

32 Interzicând „orice discriminare exercitată din motive de naționalitate”, articolul 7 din tratat cere, în schimb, o perfectă egalitate de tratament a persoanelor care se găsesc într-o situație reglementată de dreptul comunitar și a resortisanților statului membru (Hotărârea din 2 februarie 1989, Cowan, 186/87, Rec. p. 195, punctul 10). În măsura în care acest principiu se aplică, acesta împiedică, prin urmare, un stat membru să supună acordarea unui drept exclusiv condiției de a fi un resortisant național.

33 Prin urmare, este necesar să se răspundă la întrebarea formulată că articolul 7 primul paragraf din tratat trebuie interpretat în sensul că se opune ca o legislație a unui stat membru să refuze, în anumite condiții, autorilor și artiștilor interpreți sau executanți din alte state membre și titularilor lor de drepturi, dreptul recunoscut de aceeași legislație resortisanților

naționali, de a interzice comercializarea pe teritoriul național a unei fonograme fabricate fără consimțământul lor dacă prestația a fost executată în afara teritoriului național.

Cu privire la efectele articolului 7 primul paragraf din tratat

34 Conform unei jurisprudențe constante a Curții, dreptul la egalitate de tratament stabilit la articolul 7 primul paragraf din tratat este conferit direct de dreptul comunitar (hotărârea Cowan citată anterior, punctul 11). Prin urmare, acest drept poate fi invocat în fața instanței naționale pentru a-i cere să îndepărteze dispozițiile discriminatorii ale unei legi naționale care refuză resortisanților altor state membre protecția pe care o acordă resortisanților naționali.

35 Prin urmare, este necesar să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 7 primul paragraf din tratat trebuie interpretat în sensul că principiul nediscriminării pe care îl stabilește poate fi invocat direct în fața instanței naționale, de către un autor sau de către un artist din alt stat membru sau de către titularii lor de drepturi, pentru a solicita beneficiul protecției rezervate autorilor și artiștilor naționali.

Cu privire la cheltuielile de judecată

36 Cheltuielile efectuate de către guvernul german, Guvernul Regatului Unit și Comisia Comunităților Europene, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are, în raport cu părțile în acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura pendinte din fața instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se asupra întrebărilor care i-au fost adresate de către Landgericht Muenchen I, prin ordonanța din 4 martie 1992, și de către Bundesgerichtshof, prin ordonanța din 30 aprilie 1992, declară:

(1) Dreptul de autor și drepturile conexe intră în domeniul de aplicare a tratatului, în sensul articolului 7 primul paragraf; principiul general al nediscriminării stabilit la acest articol este, prin urmare, aplicabil acestor drepturi.

(2) Articolului 7 primul paragraf din tratat trebuie interpretat în sensul că se opune excluderii, de către o legislație a unui stat membru, a autorilor și artiștilor interpreți sau executanți din alte state membre, și a titularilor lor de drepturi, de la dreptul recunoscut de aceeași legislație resortisanților naționali, de a interzice comercializarea pe teritoriul național, a unei fonograme produse fără consimțământul lor, atunci când prestația a fost executată în afara teritoriului național.

(3) Articolul 7 primul paragraf, din tratat, trebuie interpretat în sensul că principiul nediscriminării, pe care îl stabilește, poate fi invocat direct în fața instanței naționale de către un autor sau un artist dintr-un alt stat membru sau de către titularii de drepturi ai acestora, pentru a solicita beneficiul protecției rezervate autorilor și artiștilor naționali.

Due	Mancini	Moitinho de Almeida	Edward	
Joliet	Schockweiler	Grévisse	Zuleeg	Murray

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, 20 octombrie 1993.

Grefier
J.-G. Giraud

Președinte
O. Due